

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 4(35)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М58

Редакційна колегія

Подолька А. М., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М., д-р іст. наук, Піляєв І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Піла В. І., д-р екон. наук, проф., Радзієвський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подолька А. М., д-р юрид. наук, Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 9 від 31 жовтня 2012 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: А. М. Подолька (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 — Вип. 4 (35). — К. : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2012. — 236 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2012

Фань Чжожань

Правове забезпечення інформаційної безпеки в системі сучасної міжнародної співпраці 110

Олішевський А. С.

Теоретико-методологічні та правові засади формування кадрової політики служби цивільного захисту 116

Подоляка С. А.

Адміністративні процедури у прокурорській діяльності щодо представництва інтересів особи або держави в суді 124

Соколов О. А.

Правові аспекти визначення суб'єктів адміністративних правопорушень у бюджетній сфері 130

Щокін Р. Г.

Інтелектуальна власність у господарській системі розвитку України 137

Подоляка С. А.

Участь прокурора у цивільних справах 142

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ 148**Магеррамзаде Алібала Саттар огли**

Поняття стійкості фінансово-економічної системи і фундаментальних чинників фінансових світових потрясінь 148

Баєв В. В.

Використання інформаційних технологій в менеджменті якості туристичного підприємства 155

Мехметі І.

Основні механізми та інструменти державного регулювання сільського господарства в розвинених країнах 160

Попадюк Т. С.

Регулювання робочого часу працівників як спосіб нематеріальної мотивації 168

Мустафа Рагмі

Роль інформаційного продукту в системі ринкових відносин 174

Суховей-Хамм Ю. О.

Теоретичні підходи до трактування поняття інновацій у сучасній науковій літературі 180

Тарканій О. М.

Об'єкти контрольної діяльності в системі управління сучасним підприємством 185

Тищик С. М.

Шляхи входження України у світове інформаційне середовище інноваційно-інвестиційної діяльності 189

Чеку Орхан

Визначення поняття “транснаціональні корпорації” 195

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ 200**Шконда В. В., Кальянов А. В.**

Форми, методи та шляхи підвищення ефективності підготовки докторантів філософії (PhD) 200

Бистрова Ю. О.

Проблема професійно-трудової соціалізації осіб з вадами інтелектуального розвитку 209

Кот А. Є.

Методичні підходи до оцінки передумов і факторів формування та розвитку трудового менталітету управлінського персоналу 215

Романова Ю. В.

Професійно важливі якості як сутнісна складова кар'єрного потенціалу психолога 221

Хамм О.

Кредитно-варіантна технологія креативного навчання в умовах університетської освіти 228

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 233

ОБ'ЄКТИ КОНТРОЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Наукові праці МАУП, 2012, вип. 4(35), с. 185–188

Ефективний розвиток підприємств України і подальше реформування всієї системи економічних відносин не можуть відбуватись поза наявністю чіткої та обґрунтованої наукової теорії, яка б допомогла оптимізувати діяльність самих підприємств і надати надійну основу для оцінки зазначеної діяльності та її подальшої оптимізації.

Науково-теоретичний аналіз проблематики управління підприємством, яка включає в себе і такий важливий аспект, як дослідження контрольної діяльності, є одним з найважливіших завдань сучасної економічної теорії. З огляду на це, можна стверджувати, що актуальність звернення до питань визначення і класифікації об'єктів контрольної діяльності в системі управління сучасним підприємством зумовлюється такими причинами. По-перше, на сьогодні на науковому рівні не розроблено цілісної моделі, яка дала б можливість надати всебічну характеристику зв'язку між об'єктами контрольної діяльності та загальними цілями і завданнями управлінської діяльності на підприємстві. Звісно, що об'єкти контролю можуть змінюватись залежно від поточних проблем, що виникають у ході діяльності підприємства. Утім, не можна не наголосити на тому, що загальна їх структура та модель залежать насамперед не від поточної виробничої ситуації, а від загального дерева цілей діяльності підприємства та властивостей тієї системи управління, яка забезпечує діяльність і розвиток даного підприємства. По-друге, особливої актуальності надає те, що нині можна спостерігати непоодинокі випадки неправильного вибору об'єктів контролю на підприємстві, результатом чого є як порушення функціонування системи управління, так і загальне зниження

ефективності виробничої та управлінської діяльності в цілому. Розв'язання цієї проблеми має відбуватись у науково-теоретичній площині, що надає власне науково-економічним дослідженням у цій галузі виняткової актуальності. По-третє, не можна не звернути увагу на той факт, що нині дедалі більш актуальною стає потреба розробки універсальної моделі класифікації об'єктів контролю в процесі управління сучасним підприємством, яка б включала в себе контроль не лише за матеріальними, а й за людськими (кадровими) ресурсами.

Таким чином, ставлячи на меті аналіз теоретико-методологічних підходів до визначення і класифікації об'єктів контрольної діяльності в системі управління сучасним підприємством, ми маємо вирішити такі завдання: а) охарактеризувати зв'язок між цілями управління підприємством та специфікою реалізації контрольної діяльності підприємства; б) визначити основні сфери контрольної діяльності підприємства і вказати на відповідні їм об'єкти; в) обґрунтувати роль наукового забезпечення правильного визначення та класифікації об'єктів контрольної діяльності для забезпечення ефективного розвитку системи управління підприємством.

Правильний вибір об'єктів контролю є однією з найважливіших складових процесу розвитку та вдосконалення системи управ-

ління підприємства. При розробці об'єктів контролю насамперед необхідно дослідити сферу його застосування, яка пов'язана з формуванням цілей і завдань на всіх ієрархічних рівнях системи управління. Водночас контроль виокремлено у відносно відособлену, самостійну підсистему і функцію [1, 24].

Промислове підприємство можна вважати комплексним господарством, що здійснює багатовимірну діяльність з головною метою поставляти продукцію на ринок і надавати зазначені в статуті послуги. Організаційні, економічні, виробничо-технічні завдання діяльності такого підприємства відзначаються єдністю завдяки діяльності певної керівної структури, функціонуванню єдиної організаційно-технічної бази, а також наявності оперативно-господарської незалежності. Структурні ланки підприємства (цехи, ділянки, бригади) відрізняються формою ведення виробничого процесу залежно від виду і розміру підприємства. Рівень розвитку підприємства характеризується такими показниками, як організаційно-технічна діяльність з кооперації, спеціалізації, комбінування виробництва, впровадження інновацій, удосконалення технологій і організації виробництва, забезпечення ефективної роботи економічних служб.

Одним з найвідповідальніших елементів діяльності економічних служб підприємства є нагляд за бюджетуванням у підзвітних центрах відповідальності, за вчасним погашенням зобов'язань, за рухом активів. Зауважимо, що виробництво і збут, а також обслуговуючі ланки, є центрами уваги при здійсненні організації та управління підприємством [2, 11]. Оскільки кожен з цих об'єктів має свою особливу контрольну мету, базовими об'єктами контролю виступають саме названі ланки та їх структурні складові.

Ієрархічно побудовані цілі підприємства є засадами для формування виробничих структур і об'єктів внутрішнього контролю. Контроль призначений для докладного і ясного відображення відхилень щодо різних аспектів функціонування підзвітних об'єктів. Підприємство, як система, що складається з множини компонентів, взаємопов'язаних упорядкованими відносинами, що взаємодіють у

напрямі досягнення мети підприємства [3], як певна соціальна система, має здатність до самоорганізації і саморозвитку. У цілому соціально-економічним системам, до яких, зокрема, належать і підприємства, притаманна постійна корекція цілей, що віддзеркалює їх власний розвиток, і активна взаємодія із зовнішнім середовищем.

Цілі підприємства зазвичай не спрямовані на досягнення певного кінцевого, фінішного результату. Вони орієнтовані переважно на реалізацію спрямованих у певному напрямі динамічних процесів. Такими є кількісно визначені дискретні параметри контролю (рентабельність, прибуток, зворотність) з урахуванням їх динаміки у часі і просторі, рівень їх досягнення. Постанова цілей, їх поглиблена структуризація є підґрунтям якісної організації власне процесу управління. У свою чергу, ефективність системної взаємодії ланок підприємства безпосередньо залежить від адекватної і збалансованої ієрархії цілей, від повноти врахування системними елементами загальних цілей.

Як відомо, управління підприємством є безперервним процесом з відповідною логікою реалізації функцій у часі й просторі. *Оперативне* управління спирається на оперативну оцінку актуального стану об'єкта, *поточне* управління забезпечує дотримання планованих параметрів діяльності підприємства, *перспективне* (або стратегічне) — зорієнтовано на створення загальної концепції розвитку [4]. При цьому засадничими складовими усіх видів управління є функції обліку, контролю і планування. Керуюча і керована підсистеми формуються як комплементарні для вирішення особливих власних завдань на базі взаємно відмінних цільових установок, що мають проте бути сфокусовані на загальну мету підприємства. Управлінський вплив підлягає також ретельному нагляду з точки зору як законності, так і доцільності його актів.

Формування цілої системи ефективного управління підприємством має відбуватися також з урахуванням людського фактора. У цьому аспекті головним завданням з організації роботи управлінської системи є надання можливості працівникові досягати певної

особистої мети, спрямовуючи власні зусилля на досягнення мети підприємства [5, 109]. Об'єктивні цілі підприємства (дерево цілей) можуть не лише не збігатись, а й навіть конфліктувати з метою цілого соціуму працівників і окремих його представників. Тому, за Ю. І. Черняком, “функцією механізму узгодження є “прив’язка” цілей людей до цілей підприємства, з тим, щоб спонукати їх працювати з максимальною віддачею” [6, 169].

Виділенню ключових областей контролю сприяє виконання переліку певних вимог при формуванні об'єктів контролю, що передбачає, *по-перше*, максимально точне і деталізоване визначення сфер діяльності і формулювання цілей видів управління щодо кожної виробничої ланки і виконавця, встановлення чітких критеріїв контролю й оцінок їх роботи з боку власника підприємства; *по-друге*, чітке визначення і регламентація контрольних функцій топ-керівництва та їх здійснення в розрізі “ресурси, процеси і їх результати”, поширене на всі підлеглі ієрархічні рівні, зокрема, стосовно управлінців і фахівців середньої ланки які, у свою чергу, мають аналогічні відносини поширити на підлеглих; *по-третє*, запровадження контролю достатнього обсягу за проміжними та остаточними результатами на підлеглих рівнях управління, налаштування їх чуйного ставлення до відхилень у функціонуванні складових об'єкта управління [7, 334].

Таким чином, узагальнюючи результати дослідження, можна сформулювати такі висновки. По-перше, на концептуальному рівні найобґрунтованішим і методологічно коректним є підхід до вибору об'єктів контролю підприємства з урахуванням управлінських потреб, що дає змогу в практичній діяльності кожного конкретно взятого підприємства застосовувати ті чи інші організаційні форми

контролю. По-друге, при дослідженні об'єктів контролю підприємства необхідно мати на увазі те, що сфера застосування контролю завжди тісно пов'язана з формуванням цілей і завдань на всіх ієрархічних рівнях системи управління. Це дає підстави стверджувати, що в сучасних умовах контроль відокремлений у відносно відособлену, самостійну підсистему та є важливою функцією системи управління підприємством у цілому. По-третє, об'єкти внутрішнього контролю завжди формуються з урахуванням багатоаспектності та багаторівневості структури системи підприємства, а також видової характеристики процесу управління. При цьому вельми важливим чинником виступає правильна оцінка кадрового потенціалу, що дає змогу врахувати у процесі контролю взаємозв'язок між власне матеріальним та людським фактором розвитку і функціонування підприємства.

Література

1. Валуев Б. И. Оперативный контроль экономической деятельности предприятия / Б. И. Валуев, Л. П. Горлова, Е. Л. Зернов. — М.: Финансы и статистика, 1991. — 224 с.
2. Мильнер Б. З. Системный подход к организации управления / Б. З. Мильнер, Л. И. Ревенко, В. С. Рапорт. — М.: Экономика, 1983. — 224 с.
3. Матвієнко О. В. Основи інформаційного менеджменту: Навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2004. — 128 с.
4. Розова Н. К. Управление качеством. — СПб.: Питер, 2002. — 224 с.
5. Афанасьев В. Г. Научное управление обществом. Опыт системного исследования. — М.: Политиздат, 1968. — 384 с.
6. Черняк Ю. И. Системный анализ в управлении экономикой. — М.: Экономика, 1975. — 191 с.
7. Бир С. Кибернетика и управление производством. — М.: Наука, 1965. — 391 с.

Надано комплексну характеристику теоретико-методологічних підходів до визначення поняття об'єкта контрольної діяльності підприємства. Доведено наявність безпосереднього зв'язку між цілями функціонування підприємства, специфікою реалізації його контрольної діяльності, а також тими об'єктами, на які спрямовується контроль. Доведена кореляція між об'єктами контролю та видовими характеристиками процесу управління.

Представлена комплексная характеристика теоретико-методологических подходов к определению понятия объекта контрольной деятельности.

сти предприятия. Доказано наличие непосредственной связи между целями функционирования предприятия, спецификой реализации его контрольной деятельности, а также теми объектами, на которые направлен контроль. Доказана корреляция между объектами контроля и видовыми характеристиками процесса управления.

The article presents a comprehensive description of the theoretical and methodological approaches to the definition of the object of the control activity of the enterprise. It is proved a direct link between the objectives of operation of the business, the specifics of the implementation of its monitoring activities, as well as those objects that are sent to the control. The correlation between the objects of control and specific characteristics of the administration process is proved.

Надійшла 20 січня 2012 р.